

вбачається прив'язка ПОГ до конкретного району міста, адже виходить, що поліцейський, який працював на цій території тривалий період, внаслідок чого має унікальний досвід роботи саме на цій поліцейській дільниці, має бути звільнений, якщо він не є мешканцем цього району, що виглядає абсолютно абсурдно.

Підсумовуючи все викладене вище, можна констатувати необхідність перегляду концепції проєкту «Поліцейський офіцер громади», в тому числі з урахуванням досвіду останніх двох років, протягом яких діє режим воєнного стану.

1. Поліцейський офіцер громади. *Національна поліція України*. URL : <https://www.pnu.gov.ua/diyalnist/reforma-policiyi/policejskij-oficer-gromadi>.

2. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28.07.2017 № 650. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>.

3. «Поліцейський офіцер громади»: на Сумщині підписано меморандум між Нацполіцією та територіальними громадами. *Сумська обласна рада*. URL : <https://sorada.gov.ua/actual/actual/21772-2021-09-09-10-24-53.html>.

4. Наразі у Вінниці діє вісім поліцейських станцій і працює 49 поліцейських офіцерів громади. *Вінницька міська рада*. URL : <https://www.vmr.gov.ua/narazi-u-vinnytsi-diie-visim-politseiskykh-stantsii-i-pratsiuie-49-politseiskykh-ofitseriv-hromady>.

УДК 343.85

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/426-428

Оксана ЧОРНОМАЗ

доцент кафедри адміністративного права та адміністративного процесу Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УКРАЇНІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ¹

Унаслідок повномасштабного вторгнення РФ на територію України відбулося суттєве руйнування укладу життя усього населення нашої держави, різко змінились економічні умови та спроможність людей, їхні соціальні ролі та взаємовідносини, у тому числі й всередині родини. Відповідно, проблема домашнього насильства та ефективного реагування на його прояви не втратила своєї актуальності [8, с. 355].

Сучасні демократичні держави утверджують принцип рівності у різних сферах, у тому числі і у родинних відносинах, у той же час проблема подолання та протидії домашнього насильства є невирішеною. Понад десять років в Україні триває війна та понад два роки – повномасштабне вторгнення, що посилює проблему домашнього насильства. Незважаючи на те, що багато родин роз'єднанні, перебувають за кордоном, зростає кількість тих, хто належить до груп ризику щодо насильства та торгівлі людьми. Так само мільйони українців втратили дім чи стали вимушеними переміщеними особами всередині держави. Економічні втрати, безробіття, відсутність житла впливають на збільшення напруги та конфлікти усередині родин – все це призводить до конфліктів та насильства. Саме тому проблеми дії принципу заборони насильства в сім'ї стають особливо актуальними [1, с. 592].

З перших днів війни громадські організації, соціальні структури й експерти, які займаються профілактикою та протидією домашньому насильству, прогнозували стрімке зростання кількості епізодів, вказуючи на сукупність чинників, які підвищують ризик домашнього насильства в умовах війни.

Україна є учасницею низки міжнародних документів у сфері прав людини, які прямо забороняють сексуальне насильство, а саме: Міжнародного пакту про громадянські та

¹ Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні грантодавець не можуть нести за них відповідальність.

політичні права та Конвенції про права дитини; обов'язковими є положення Загальної Рекомендації Комітету з ліквідації усіх форм дискримінації щодо жінок, яка прямо підкреслює зобов'язання держави запобігати, розслідувати та притягати до відповідальності за сексуальне насильство. А також Україна є учасницею низки конвенцій Ради Європи, таких як: Конвенція Ради Європи про захист прав та основоположних свобод людини, Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства та нещодавно ратифікована Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами [4, с. 96].

Лише після початку збройної агресії РФ проти України 24 лютого 2022 р. Верховна Рада України 20 червня 2022 р. ратифікувала Стамбульську конвенцію [3], яка є золотим стандартом прав жінок та дітей, що є частиною прав людини та європейських цінностей. 21 червня цього ж року Закон про ратифікацію підписав Президент України, і 01 листопада 2022 р. ця конвенція набрала чинності для України. Положення Конвенції передбачають, що права та інтереси потерпілих від насильства мають бути в центрі уваги незалежно від перебігу обставин в державі, що зобов'язує відповідні органи, установи до координованої співпраці між собою та з громадськими організаціями [2, с. 487].

Крім того, прийнято Стратегію ЄС щодо гендерної рівності на 2020–2025 роки, в рамках якої мають бути вжиті комплексні заходи із запобігання та боротьби з гендерним насильством, підтримки і захисту потерпілих, притягнення винних осіб до відповідальності. В обґрунтуванні прийняття стратегії міститься невтішна статистика, що в ЄС 33 % жінок є жертвами сексуального чи психологічного насильства, 22 % жінок стають жертвами насильства від своїх партнерів [5].

У стратегії наголошується на важливості ефективності насамперед профілактики насильства, що можливо досягти шляхом навчання хлопчиків та дівчаток гендерній рівності з раннього віку та підтримки розвитку ненасильницьких стосунків.

Окрім того, необхідним є впровадження мультидисциплінарного підходу серед служб та уповноважених осіб, включаючи систему кримінального правосуддя, служби підтримки потерпілих, програм для кривдників, а також забезпечення дієвості соціальних та медичних служб [1, с. 596].

08 березня 2022 р. Комісія ухвалила пропозицію прийняти Директиву про боротьбу з насильством щодо жінок і домашнім насильством. Пропозиція містить правила захисту потерпілих та пропонує посилити відповідальність, а також гарантувати належний захист від насильства, незалежно від того, відбувається воно онлайн чи офлайн. Згідно з указаною Директивою правопорушеннями визнаються: сексуальне насильство, включаючи зґвалтування, калічення жіночих статевих органів, примусові шлюби, примусові аборти або стерилізацію, торгівлю людьми з метою сексуальної експлуатації, переслідування, сексуальні домагання, феміцид, мову ненависті та злочини на ґрунті статі та різні форми онлайн-насильства («кібернасильство»), включаючи обмін або маніпулювання інтимними матеріалами, кіберпереслідування [6].

Насильство щодо жінок та дітей під час збройних конфліктів, у тому числі всі форми сексуального насильства, були засуджені Резолюцією 1888 (2009), ухваленою Радою Безпеки ООН 30 вересня 2009 р. Під час війни, 20 червня минулого року Україна ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами, яка набула чинності з 01 листопада. Незважаючи на ратифікацію із суттєвим застереженнями, а саме, що наша держава має право не приводити національне законодавство у відповідність до Конвенції, враховуючи ст. 9 Конституції України та ч. 2 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори», положення Стамбульської Конвенції все одно підлягають застосуванню та матимуть пріоритет, у випадку неузгодженості національного нормативно-правового акта із міжнародною нормою, оскільки остання матиме пріоритетне застосування.

Окрім того, прийнятий ще 7 грудня 2017 р. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» вже заклав багато інструментів протидії насильству в сім'ї, що відповідають європейським стандартам та Стамбульській Конвенції. Зокрема, для національної поліції передбачено повноваження щодо винесення термінового заборонного припису щодо кривдника, ведення профілактичного обліку кривдників, проведення профілактичних заходів, дійснення контролю за виконанням кривдником спеціального заходу тощо [1, с. 596].

В умовах російсько-українського збройного конфлікту підлягають застосуванню норми і Додаткового Протоколу Женевської конвенції, статтею якого визначено, що

заборонені й залишатимуться забороненими такі дії: насильство над життям, здоров'ям, а також погрози вчинити будь-яку із зазначених дій. Ця норма Додаткового Протоколу чи не єдина, яка забороняє вчинення окремих актів сексуального насильства як щодо жінок, так і щодо чоловіків [4, с. 94].

Оскільки головним позитивним обов'язком держави є створення національної правової бази (national legal framework), яка забезпечує ефективний захист прав людини [7, с. 36], ратифікація Стамбульської конвенції та подальша імплементація її положень в українське законодавство підкреслює зусилля України щодо досягнення мети ефективно протидіяти насильству стосовно жінок і домашньому насильству.

1. Менджул М. В. Принцип заборони насильства в сім'ї: впровадження європейських та міжнародних стандартів в умовах воєнного стану в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 592–596. URL : <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.103>.

2. Павленко Т. А., Корабель М. Г. Домашнє насильство щодо дітей в умовах війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 486–488. URL : http://lsey.org.ua/10_2023/118.pdf.

3. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11.05.2011. Ратифіковано із заявами Законом України від 20.06.2022. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text.

4. Баранюк Д. Є., Бугаєць Т. І. Захист природних прав постраждалих осіб від насильства в умовах російсько-української війни. *Реалізація прав людини у діяльності правоохоронних органів в умовах окупації українських територій : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Кривий Ріг, 30 вер. 2022 р.). Кривий Ріг : ДонДУВС, 2022. С. 96–99.

5. Gender Equality Strategy. *European Commission*. URL : https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_en.

6. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Combating Violence Against Women and Domestic Violence. *EUR-Lex*. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0105>.

7. Харитоновна О. В. Ключові засади гендерної політики в кримінальному праві України та основні напрями реформ щодо протидії насильству стосовно жінок та домашньому насильству : наук.-практ. посібник. Харків, 2018. 233 с.

8. Блага А. Б., Адащик А. С. Динаміка домашнього насильства в умовах війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 355–358. URL : http://lsey.org.ua/1_2023/86.pdf.

УДК 351.74/753.3

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/428-430

Дмитро БОДИРЄВ

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ КРИЗЬ ПРИЗМУ МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЧИ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Поліцейські Національної поліції України (далі – НПУ), щоденно виконуючи завдання, що Законом України «Про Національну поліцію» покладаються на правоохоронців вказаної інституції, стикаються з різними категоріями громадян, в тому числі й так званими «проблемними», серед яких: особи, що перебувають у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, особи, які ведуть аморальний спосіб життя, раніше засуджені особи та особи, схильні до вчинення протиправних діянь, як адміністративних, що посягають на громадську безпеку, так й інших видів правопорушень, в тому числі й кримінальних, незалежно від їх спрямованості. Взаємодія з вказаними категоріями осіб зумовлює потребу здійснення певного балансування поліцейським з метою недопущення виникнення та ескалації конфлікту.

Підкреслюючи актуальність цього дослідження, відзначимо, що нормативно на структурні підрозділи НПУ законодавцем у п. 10 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» покладено повноваження щодо вжиття заходів для забезпечення публічної безпеки